

УДК 349.2(477)

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2527930>
I.M. ПАНКЕВИЧ,

професор кафедри конституційного права

Львівського національного університету імені Івана Франка,

 доктор юридичних наук, доцент, м. Львів, Україна; e-mail: cl.dep.law@lnu.edu.ua;

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0280-294X>

ЛОКАЛЬНІ НОРМИ В СИСТЕМІ ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

I.M. PANKEVYCH,

Professor, Chair of Constitutional Law, Ivan Franko National University of Lviv,

 Doctor of Law, Associate Professor, Lviv, Ukraine; e-mail: cl.dep.law@lnu.edu.ua;

 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0280-294X>

LOCAL NORMS IN THE LABOR LAW SYSTEM OF UKRAINE

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Розглянуто поняття локального регулювання трудових відносин та місце локальних норм у системі права. Обґрунтована об'єктивна необхідність їх ухвалення, а також переваги такого регулювання. Зазначається, що локальне регулювання є різновидом правового регулювання трудових і пов'язаних з ними відносин. Заперечується вторинний характер локального регулювання порівняно із централізованим правовим регулюванням. Розглянуто проблему поняття та правових ознак локальної норми. Акцентовано увагу на особливостях правової норми порівняно із централізованими нормами. Проаналізовано правотворчі процедури, які застосовуються при прийнятті локальних нормативно-правових актів. Стверджується, що правотворчим процедурам притаманний як правило погоджувальний характер. Проаналізовано межі локальної нормотворчості. Серед ознак правової процедури по прийняттю локальних нормативно-правових актів проаналізовано їх договірний характер, обмеженість по сфері дії, і по часу здійснення.

Ключові слова: локальні правові норми; норми права; локальне регулювання; нормотворчі процедури; локальні нормативно-правові акти; джерела трудового права

At the present stage, local norms of the Labor Law provide an opportunity to achieve optimal regulation of social and labor relations, since they are based on objective factors of normative support. This exactly testifies the freedom of the subjects of these legal relations. However, the development of local legal regulation of social relations within individual enterprises, institutions, and organizations depends not only on the activity and freedom of subjects of local rule-making but also on the financial capabilities of the employer, who in the vast majority of them hinder the realization of their rights regarding local rule-making. This article deals with an analysis of the norms of the current legislation regarding the possibilities of local normative development, as well as analysis of the features of local norms as an effective regulator of labor relations and means of exercising the competence of the subjects of labor legal relations. The author, using the common methods of research, emphasizes that local regulation is a type of legal regulation of labor and related legal relations. The researcher denies the secondary character of local regulation in comparison with centralized legal regulation. The researcher accents on the peculiarities of the legal norm in comparison with the centralized norms. Law-making procedures, which are applied at the acceptance of local normative-legal acts, are analyzed in the article. The author concludes that law-making procedures are of a conciliatory nature. The limits of local rule-making are analyzed. The contractual nature, the limited scope of action and the time of implementation of local normative legal acts are analyzed among the features of the legal procedure for the adoption of local normative legal acts. The researcher outlines that it is necessary to include to the peculiarities of local norms of labor law the following: they are accepted directly at the enterprise in the established order; only by the authorized bodies; regulate labor and related organizational and labor relations; apply only directly to the enterprise; are more "flexible" in comparison with centralized norms and can react more quickly to changes in social relations. The draft Labor Code of Ukraine is proposed to supplement the article on local regulations. It is worthwhile to consolidate the provisions that will empower the employer to adopt local regulations, establish the procedure for their adoption (approval), as well as the correlation of such acts with other sources of labor law, as collective agreements and agreements.

Key words: local legal norms; norms of law; local regulation; norm-setting procedures; local regulations; sources of labor law

Постановка проблеми

В умовах поступового переходу до соціально-орієнтованої економіки правове регулювання трудових відносин здійснюється за допомогою як централізованих норм, які приймаються компетентними державними органами, так і локальних, які ухвалюються безпосередньо на підприємствах, установах, організаціях.

Локальні норми сьогодні дають можливість досягти оптимального регулювання суспільно-трудова відносин, оскільки ґрунтуються на об'єктивних чинниках нормативного забезпечення, а це є свідченням свободи суб'єктів цих правовідносин. Однак розвиток локального правового регулювання суспільних відносин в межах окремих підприємств, установ та організацій залежить не тільки від активності та свободи суб'єктів локальної нормотворчості але й від фінансових можливостей роботодавця, які у переважній більшості стають на заваді реалізації ним своїх прав щодо локальної нормотворчості.

Саме з огляду на це, Ю.М. Верес вказує, що одним із завдань правової науки є визначення меж локального правовстановлення шляхом окреслення відповідних параметрів, за допомогою яких забезпечується можливість держави контролювати законність дій роботодавців, гарантувати дотримання інтересів працівників і сприяти посиленню гнучкості у правовому забезпеченні трудових правовідносин [1, с.15].

Роль та значення локальних норм у правовому регулюванні трудових відносин були предметом досліджень Р.І. Кондратьєва [2, с.54], який, зокрема, обґрунтував об'єктивну необхідність їх існування. О.М. Ярошенко досліджував роль і місце локальних нормативно-правових актів у системі джерел трудового права [3, с.210], Ю.М. Верес – окремі аспекти локального регулювання оплати праці [1, с.12].

Що ж до зарубіжних розвідок, то Х. Коллінз (Collins Hugh, 2012), К. Евінг (Ewing Keith, 2012) та А. МакКолган (McColgan Aileen, 2012) [4, с.10] акцентували увагу на правовій природі локальних норм, а також співвідношенні локального та централізованого регулювання трудових відносин. Важливим є також дослідження С. Дейкіна (Deakin S., 2012) та Г. Морріса (Morris G., 2012) [5, с.50], які дослідили роль і значення локальних норм у правовому регулюванні трудових відносин. В свою чергу, зміст такого правового явища, як локальна нормотворчість, був досліджений А. Емір (Emir Astra, 2012) [6, с.44] та Я. Джончик (Jończyk J., 1995) [7, с.128].

Разом із тим, питання ролі та місця локальних норм у системі трудового права України відповідно до сучасних реалій економічного розвитку країни не втрачають своєї гостроти та актуальності з огляду на постійне розширення прав суб'єктів локального регулювання і локальної нормотворчості і відповідно звуження сфери централізованого регулювання трудових відносин, також враховуючи, що євроінтеграційні процеси вимагають розширення можливостей локального регулювання трудових відносин з одночасним забезпеченням належних гарантій і захисту трудових прав.

Зокрема, О.М. Ярошенко справедливо наголошує, що існує об'єктивна необхідність створення правової системи, орієнтованої не на жорстку державну регламентацію суспільних відносин, а на поєднання різних (переважно договірних) методів управління [3, с.194].

Та навіть попри доволі ґрунтовну наукову базу поза увагою дослідників залишилось питання з'ясування місця локальних норм в системі трудового права України, а також ролі локального правовстановлення в умовах інтеграції нашої держави до Європейського співтовариства. Тому мета статті полягає у встановленні найбільш важливих напрямів удосконалення локального регулювання та з'ясування ролі і місця локальних норм в системі трудового права України. Її новизна проявляється в обґрунтуванні локального регулювання трудових відносин нарівні з централізованим, встановленні нормативного характеру локального правовстановлення, а також, дослідженні того, що локальні норми приймаються не лише для конкретизації централізованих норм чи усунення прогалин у правовому регулюванні, а й для реалізації суб'єктами своїх повноважень. Завданням статті є аналіз норм чинного законодавства щодо можливостей локальної нормотворчості, а також, аналіз особливостей локальних норм, як ефективного регулятора трудових відносин і засобу реалізації компетенції суб'єктами трудових правовідносин.

Поняття локального правового регулювання

Проблеми локального правового регулювання, як вже наголошувалось, отримали своє доволі ґрунтовне з'ясування у радянській науці трудового права. Адже відомо, що тогочасне праворозуміння базувалось на панівній тоді позитивістській ідеї, що право є лише продуктом держави. Тільки вона наділена можливостями ухвалювати нормативні акти. І за цих умов науковці, які досліджували правове забезпечення трудових правовідносин, перебували ніби в

якійсь іншій правовій системі. Бо специфіка правового регулювання найманої праці об'єктивно вимагала ухвалення норм права, природа яких була зовсім іншою, але які мали ті ж властивості, що і норми, ухвалені державою. Тому напрацювання радянських вчених-трудоників у цій сфері і тепер мають неабияке значення, зокрема, локальне правове регулювання визначалось ними як "нормотворча діяльність адміністрації підприємства, яка здійснюється спільно (за погодженням) з відповідним профспілковим комітетом" [8, с.197], хоча деякі автори все ж намагались довести, що ототожнення правового регулювання з нормотворчістю нівелює розкриття активного творчого впливу на суспільні відносини та створює ілюзію, що саме по собі прийняття нормативного акту забезпечує необхідну урегульованість трудових відносин [9, с.5]. Натомість І.М. Каширін вважав, що локальне правове регулювання полягає у діяльності адміністрації підприємства по встановленню локальних норм права і прийняттю актів застосування цих норм [10, с.2–3]. Цю ж фактичну ідею підтримував і Р.І. Кондратьєв, який зазначав, що поняття локального регулювання трудових відносин включає як нормотворчу, так і правозастосувальну діяльність адміністрації і профспілкового комітету [11, с.4].

Зараз, як зауважує А. Бірюкова, існує чимало наукових підходів щодо розуміння поняття та сутності таких явищ, як локальна нормотворчість, локальні норми і локальні нормативно-правові акти [12, с.75]. Той же Р.І. Кондратьєв вже пізніше висловлював думку, що локальне регулювання ґрунтується на законі і здійснюється безпосередньо на підприємстві для забезпечення трудових відносин, окремі елементи яких у межах конкретного виробництва мають свої місцеві, специфічні особливості. Автор підкреслював, що локальна норма конкретизує загальну за умовами виробництва [2, с.8].

Разом із тим, вчений, як видається, займав помилкову позицію про вторинний характер локального регулювання, оскільки вважав, що локальне регулювання здійснюється в рамках визначених державою. І це найбільше проявилось у його пізніших працях. Зрештою і відомий український вчений В.С. Венедіктов також вважає, що у всіх випадках суб'єкти локальної нормотворчості не мають права виходити за рамки наданої їм компетенції, а локальні норми не повинні суперечити загальним нормам про працю. Іншими словами, локальні акти не повинні погіршувати правового становища працівника порівняно з чинним законодавством [13, с.54].

Що стосується молодшого покоління вітчизняних науковців, то тут домінують вже більш радикальні підходи і, як видається, цілком закономірно. Наприклад О.М. Ярошенко зазначає, що локальна нормотворчість здійснюється уповноваженими на те суб'єктами трудового права самостійно, наголошуючи, що локальні нормативно-правові акти, як і будь-які інші джерела права, є формою об'єктивізації свободи нормотворчих органів [14, с.131].

І дійсно, важливо наголосити, що локальне правове регулювання відбувається на рівні з централізованим в межах компетенції суб'єктів, які його здійснюють. На нашу думку, локальне регулювання полягає не лише у конкретизації централізованого регулювання, але й в усуненні прогалин у правовому забезпеченні, а також у реалізації компетенції суб'єктів, що уповноважені на локальне регулювання трудових відносин. Локальне правовстановлення має нормативний характер. Воно пов'язане із прийняттям на підприємстві нормативно-правових актів або укладенням відповідних договорів (угод) нормативного характеру.

Для локального правового регулювання властивим є договірний, або погоджувальний характер, оскільки воно здійснюється за погодженням, або спільно кількома суб'єктами, визначеними законодавством.

І, як видається, локальне правове регулювання на сьогодні є одним із видів правового регулювання трудових відносин, що полягає в їх упорядкуванні уповноваженими суб'єктами з метою забезпечення повноти реалізації прав та обов'язків учасниками трудових правовідносин.

Поняття та особливості локальних норм

Локальні норми є одним із дієвих засобів правового забезпечення трудових відносин. І на відміну від загальних правових норм вони регулюють відносини виключно на рівні підприємства, установи, організації. Тут вони і встановлюються за участю трудових колективів, не порушуючи при цьому межі загальної сфери правового регулювання.

Локальним нормам притаманні всі родові ознаки норм права, оскільки вони є різновидом останніх. На специфіку цих норм досить промовисто наголошувала свого часу В.А. Тарасова, яка вважала, що локальна норма:

- 1) конкретизує і модифікує загальну норму у відповідності з місцевими умовами;
- 2) має обмежену сферу дії;
- 3) охоплює більш або менш значиме коло суспільних відносин;

4) регулює такий комплекс суспільних відносин, який не врегульований нормами загального значення [8, с.57]. Насправді ж такий перелік ознак локальної норми, як видається, не є ідеальним. Перш за все, Д.І. Сіроха звертає увагу на те, що варто уточнити зміст такої специфічної риси локальної норми як "обмежена сфера дії"? Оскільки, на думку науковця, локальна норма має нормативний характер, то вона поширюється на персонально невизначене коло осіб, тобто тих осіб, які перебувають у трудових правовідносинах з роботодавцем [15, с.174]. А, отже, локальні норми не поширюються на осіб, які працюють на підприємстві за цивільними договорами або які є у відносинах членства, наприклад, з кооперативом, не перебувають з ним у трудових відносинах. Важко піддається усвідомленню й така ознака, як "модифікація загальної норми". Тут ми зустрічаємося з проблемою дотримання вимог законності. Чи відповідає локальна норма централізованому припису, чи не виходить за межі централізованого регулювання? Досить загально визначена і така риса локальної норми, як "регулювання комплексу відносин, який не врегульований нормами загального значення", не кажучи вже про коло суспільних відносин, які регулюються такою нормою. На думку В.А. Тарасової, "це більш або менш значиме коло". Однак локальна норма регулює лише ті відносини, що належать до компетенції роботодавця. Вказівка на "більш або менш значиме коло суспільних відносин" видається неконкретною ще й тому, що відсутні критерії для визначення значимості цього кола відносин [8, с.152].

Маючи нормативний характер, локальна норма не може регулювати відносини за участю лише одного суб'єкта. В такому разі вона вже не буде правовою нормою. Як і будь-яка інша норма права, локальна норма регулює певне коло суспільних відносин, в нашому випадку – трудових. Сфера її дії обмежується рамками відповідного підприємства і компетенцією роботодавця. Ось ті два фактори, які обмежують сферу дії локальної норми. І зрештою, Р.І. Кондратьєв у визначенні локальної норми передусім наголошував, що вона приймається безпосередньо на підприємстві компетентними органами. Додамо при цьому, що коло суб'єктів, наділені правом локальної нормотворчості, визначається централізованим законодавством. І такими суб'єктами є роботодавець, виборний орган первинної профспілкової організації та колектив найманих працівників [2, с.24].

Як і інші норми права, локальні норми містяться у відповідних нормативно-правових актах, які прийнято поділяти два види: нормативні акти і нормативні угоди. До перших належать положення про преміювання, правила внутрішнього трудового розпорядку, посадові інструкції тощо. До других – колективні договори та інші угоди, які укладаються на підприємстві [9, с.98].

Загалом такий поділ є цілком прийнятним, однак можуть бути й інші варіанти класифікації. Як правило, локальні норми приймаються не одним органом, а двома, а то й трьома, за погодженням між ними. Компетенція суб'єктів відносин по локальній нормотворчості постійно змінюється через розширення кола відносин, які підлягають локальному правовому регулюванню, а також через розширення компетенції підприємств по встановленню умов праці. Так, жодний локальний акт по оплаті праці, робочому часу не може бути прийнятий без участі профкому підприємства. Форма участі профкому у прийнятті норм буває різною. Як правило, виділяють три види такої участі:

- 1) спільно з профкомом;
- 2) за погодженням з профкомом;
- 3) з врахуванням думки профкому.

Останній вид участі профспілкового комітету у прийнятті локальних норм є юридично невизначений. Думка профкому може бути врахована, а може і не бути прийнятою до уваги. І така права невизначеність фактично усуває профком від участі в локальній нормотворчості. Тому доцільно в централізованому порядку ввести правило, за яким у разі відхилення думки профкому при прийнятті локальної норми, йому повинна бути надана письмова мотивована відповідь, а в разі, коли профком буде і далі відстоювати її, надати йому право звернення до суду. За таких умов буде забезпечена реальна, а не декларативна участь профкому у локальній нормотворчості.

Локальні норми є властивими для багатьох інститутів трудового права. Та найбільше їх міститься у інститутах заробітної плати, робочого часу, часу відпочинку, охорони праці, трудової дисципліни та ін.

Отже, локальними нормами трудового права є такі норми, які приймаються безпосередньо на підприємстві, в межах компетенції відповідних органів, та регулюють трудові і пов'язані з ними відносини.

Локальні правотворчі процедури

Очевидно, що з'ясування локальних норм трудового права буде неповним, якщо не розглянути і не проаналізувати проблему їх створення.

Як і централізовані норми, локальні норми також приймаються шляхом правотворчих процедур. А деякі учені вважають, що правотворчі процедури застосовуються також при укладенні договорів про працю (колективних договорів та угод, індивідуальних трудових договорів) [16, с.32]. Особливістю цих процедур є те, що вони виступають як спосіб реалізації вищих за своєю юридичною силою правових приписів. Р.І. Кондратьєв зокрема, підкреслював, що правовідносини по локальній нормотворчості виникають як правило на підставі централізованих (загальних) норм права у зв'язку з розробкою, обговоренням і прийняттям локальних правових норм на підприємствах, в установах, організаціях різних форм власності і видів господарювання [11, с.4].

Обов'язковим суб'єктом процедур з локальної правотворчості, як вже наголошувалось, є роботодавець. Крім нього участь у правотворчих процедурах можуть брати виборний профспілковий орган, або інший уповноважений найманими працівниками орган. Роботодавець може ухвалити норми самостійно, а у випадках, передбачених законодавством, за участю інших суб'єктів. Так, наприклад, посадові інструкції встановлюються і затверджуються роботодавцем одноособово. У той же час положення про оплату праці приймається за погодженням з виборним профспілковим органом [3, с.20].

Насправді у деяких випадках суб'єктом правотворчих процедур може бути уповноважений трудовим колективом орган. Однак на практиці таким найчастіше є виборний орган первинної профспілкової організації. Закон наділяє правом уповноваженого найманими працівниками органа або представника брати участь у локальній нормотворчості лише у випадку, коли профспілка на підприємстві немає. Аналогічна норма, до речі, міститься й у проекті Трудового кодексу [17].

У більшості випадків правотворчі процедури носять договірний характер. Він проявляється не тільки при укладенні договорів чи угод, але й при прийнятті локальних нормативно-правових актів. Наприклад, коли відповідний локальний нормативно-правовий акт приймається спільно, або за погодженням з виборним профспілковим органом, процедура його ухвалення є договірною-погоджувальною.

Зазвичай правотворчі процедури обмежені за сферою дії. Це можуть бути обмеження, наприклад, за колом осіб, оскільки стосуються лише суб'єктів правовідносин конкретного підприємства, установи, організації. Що ж стосується правотворчих процедур по укладенню колек-

тивних договорів і угод, а також трудових договорів, то ці процедури обмежуються суб'єктами договірного регулювання. Відповідно до Закону України "Про колективні договори і угоди", положення колективного договору поширюються на всіх працівників підприємства, незалежно від того, чи є вони членами профспілки, і є обов'язковими як для власника або уповноваженого ним органу, так і для працівників підприємства [18].

Частина правотворчих процедур обмежується також у часі. Так, правотворчі процедури, закріплені в колективних договорах, угодах та індивідуальних трудових договорах, можуть застосовуватися лише на час дії цих договорів. Як відомо, колективні договори і угоди укладаються на термін, визначений угодою сторін договірного регулювання. Тому можна стверджувати, що суб'єкти самостійно визначають термін дії таких процедур. Що ж стосується процедур по прийняттю локальних нормативно-правових актів, то вони в часі не обмежені, крім випадків, якщо ці процедури встановлені за допомогою договірною регулювання.

Межі процедурної правотворчості визначаються централізованим законодавством. При цьому тут існують принаймні три вимоги. Перша стосується того, що процедури, закріплені в локальному порядку, не можуть суперечити централізованому законодавству. Вони також не можуть суперечити принципам правового регулювання трудових відносин. Наприклад, за допомогою локальної процедури не можна змінити порядок прийняття графіку відпусток, оскільки такий порядок урегульований Законом України "Про відпустки" [19]. Друга стосується того, що процедури можуть здійснюватися лише в межах компетенції суб'єктів. Так, роботодавець не може вимагати від працівника виконання обов'язків, не обумовлених трудовим договором, або які не передбачені законодавством. Третя вимога впливає зі ст.9 КЗпП України, яка закріпила правило, що договори про працю не можуть знижувати встановлений рівень правових і соціальних гарантій трудових прав працівників.

Висновки

Підсумовуючи вищенаведене, варто зробити ряд таких висновків щодо локальних норм в системі трудового права:

1. Правова природа локальних норм трудового права є об'єктивно зумовленою в силу специфіки трудових правовідносин. Цим нормам, поряд із централізованими нормами, належить важливе місце у системі трудового права України.

До особливостей локальних норм трудового права слід віднести:

- приймаються безпосередньо на підприємстві у встановленому порядку;
- лише уповноваженими органами;
- регулюють трудові і пов'язані з ними організаційно трудові відносини;
- застосовуються лише безпосередньо на підприємстві;
- є більш "гнучкими" порівняно із централізованими нормами і швидше можуть реагувати на зміну суспільних відносин.

2. Встановлено, що подальша демократизація відносин зайнятості, сприяє підвищенню ролі локальних норм. Тому, тут буде доцільною пропозиція до проекту Трудового кодексу України, у вигляді його доповнення статтею про локальні нормативно-правові акти. У цій статті варто закріпити положення, що надаватимуть роботодавцю право ухвалювати локальні нормативно-правові акти, встановлюватимуть порядок їх ухвалення (погодження), а також спів-

відношення таких актів з іншими джерелами трудового права, як колективними договорами та угодами. Поряд з цим, важливе місце займає регламентація юридичної відповідальності у випадку порушення локальних нормативно-правових актів.

3. Досліджено нормативний характер локального правостановлення, в результаті чого з'ясовано те, що локальні норми ухвалюються не лише для конкретизації централізованих норм чи усунення прогалин в правовому регулюванні, а й для реалізації суб'єктами своїх повноважень.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє, що не існує будь-якого конфлікту інтересів.

Вираз вдячності

Це дослідження не отримало будь-якої фінансової або фактичної підтримки з боку юридичних або фізичних осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верес Ю. М. Локальне правове регулювання оплати праці: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Х., 2012. 20 с.
2. Кондратьев Р. І. Локальні норми права: навчальний посібник. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2001. 70 с.
3. Ярошенко О. М. Теоретичні та практичні проблеми джерел трудового права України: монографія. Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. 456 с.
4. Labour Law / Collins, Hugh; Ewing, Keith; McColgan, Aileen. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 986 p.
5. Deakin S., Morris G. Labour Law. Oregon: Oxford and Portland, Hart Publishing; Sixth edition, 2012. 1360 p.
6. Emir A. Selwyn's Law of Employment. Oxford University Press, USA; 17 edition, 2012. 790 p.
7. Jończyk J. Prawo pracy. Wyd. 3 zm. Warszawa: Wydaw. Nauk. PWN, 1995. 433 s.
8. Тарасова В. А. Локальное правовое регулирование труда. Трудовое право: энциклопедический словарь. М., 1979. 335 с.
9. Антонова Л. И. Локальное правовое регулирование. Вопросы теории. Л.: Изд-во ЛГУ, 1985. 152 с.
10. Каширин И. Н. Роль локальных правовых норм в совершенствовании организации труда на промышленном предприятии: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Воронеж, 1970. 24 с.
11. Кондратьев Р. И. Сочетание централизованного и локального правового регулирования трудовых отношений. Львов: Изд-во Львов. ун-та, 1977. 151 с.
12. Бірюкова А. Поняття і сутність локальних нормативно-правових актів у системі джерел трудового права. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 75–78.
13. Венедиктов В. С. Трудовое право Украины (Общая часть). Х.: НУВД, 2004.
14. Ярошенко О. Щодо природи локальних нормативно-правових актів у сфері трудового права. *Вісник Академії правових наук України*. 2004. № 2 (37). С. 131–138.
15. Сіроха Д. І. Особливості локальних нормативних актів у сфері праці. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2016. № 31. С. 174–184.
16. Архипова Б. А., Писарева Л. Н. Коллективный договор и профком. М., 1988. С. 32–35.
17. Проект Трудового кодексу України: від 27.07.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221.
18. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 36. Ст. 361 (дата звернення: 01.10.2018).
19. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 2. Ст. 4 (Дата звернення: 01.10.2018).

REFERENCES

1. Veres, YU. M. (2012). *Lokal'ne pravove rehulyuvannya oplaty pratsi* [Local legal regulation of wages]. Extended abstract of candidate's thesis (12.00.05). Kharkiv (in Ukr.).
2. Kondrat'yev, R. I. (2001). *Lokal'ni normy prava: navchal'nyy posibnyk* [Local Laws: Tutorial]. Khmel'nyts'kyy: Khmel'nyts'kyy universytet upravlinnya ta prava (in Ukr.).
3. Yaroshenko, O. M. (2006). *Teoretychni ta praktychni problemy dzherel trudovoho prava Ukrainy: monohrafiya* [Theoretical and practical problems of labor law sources in Ukraine: monograph]. Kharkiv: Vyd. SPD FO Vapnyarchuk N.M. (in Ukr.).
4. Collins, H., Ewing, K., & McColgan, A. (2012). *Labour Law. (Law in Context)*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Deakin, S., & Morris, G. (2012). *Labour Law*. Oregon: Oxford and Portland, Hart Publishing; Sixth edition.
6. Emir, A. (2012). *Selwyn's Law of Employment*. Oxford University Press, USA; 17 edition.
7. Jończyk, J. (1995). *Prawo pracy*. Wyd. 3 zm. Warszawa: Wydaw. Nauk. PWN (in Polish).
8. Tarasova, V. A. (1979). *Lokal'noye pravovoye regulirovaniye truda. Trudovoye pravo: entsiklopedicheskiy slovar'* [Local legal regulation of labor. Labor Law: Encyclopedic Dictionary]. Moskva (in Russ.).
9. Antonova, L. I. (1985). *Lokal'noye pravovoye regulirovaniye. Voprosy teorii* [Local legal regulation. Questions of the theory]. L.: Izd-vo LGU (in Russ.).
10. Kashirin, I. N. (1970). *Rol' lokal'nykh pravovykh norm v sovershenstvovanii organizatsii truda na promyshlennom predpriyatii* [The role of local legal norms in improving the organization of labor in an industrial enterpris]. Extended abstract of candidate's thesis (12.00.05). Voronezh (in Russ.).
11. Kondrat'yev, R. I. (1977). *Sochetaniye tsentralizovannogo i lokal'nogo pravovogo regulirovaniya trudovykh otnosheniy* [The combination of centralized and local legal regulation of labor relations]. L'vov: Izd-vo L'vov. un-ta (in Ukr.).
12. Biryukova, A. (2016). Ponyattya i sutnist' lokal'nykh normatyvno-pravovykh aktiv u systemi dzherel trudovoho prava [Concept and essence of local normative legal acts in the system of sources of labor law]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (6). 75–78 (in Ukr.).
13. Venediktov, V. S. (2004). *Trudovoye pravo Ukrainy (Obshchaya chast')* [Labor law of Ukraine (General part)]. Kharkiv: NUVD (in Russ.).
14. Yaroshenko, O. (2004). Shchodo pryrody lokal'nykh normatyvno-pravovykh aktiv u sferi trudovoho prava [Regarding the nature of local normative legal acts in the field of labor law]. *Visnyk Akademiyi pravovykh nauk Ukrainy*, 2(37). 131–138 (in Ukr.).
15. Sirokha, D. I. (2016). Osoblyvosti lokal'nykh normatyvnykh aktiv u sferi pratsi [Features of local regulations in the field of labor]. *Aktual'ni problemy prava: teoriya i praktyka*, (31). 174–184 (in Ukr.).
16. Arkhipova, B. A., & Pisareva, L. N. (1988). *Kollektivnyy dogovor i profkom* [Collective agreement and trade union]. Moskva (s. 32–35) (in Russ.).
17. *Proekt Trudovoho kodeksu Ukrainy* [Draft Labor Code of Ukraine]. (27.07.2017). Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221 (in Ukr.).
18. Pro kolektyvni dohovory i uhody [About Collective Agreements and Agreements]. *Zakon Ukrainy* (01.07.1993 No 3356–12). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (36). 361 (in Ukr.).
19. Pro vidpustky [About vacations]. *Zakon Ukrainy* (15.11.1996 No 504/96-VR). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, 1997. (2). 4 (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:

Форум права: 53 pp. 59–65.

Related identifiers:

10.5281/zenodo.2527930

http://forumprava.pp.ua/files/059-065-2018-5-FP-Pankevich_8.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2018_5_8.pdf
License (for files):

Creative Commons Attribution 4.0 International

Received: 31.10.2018

Accepted: 23.11.2018

Published: 27.11.2018

Cite as:

Панкевич, І. М. (2018). Локальні норми в системі трудового права України. Форум Права, 53(5). 59–65. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2527930>.

Pankevich, I. M. (2018). Lokal'ni normy v systemi trudovoho prava Ukrainy [Local Norms in the Labor Law System of Ukraine]. *Forum Prava*, 53(5). 59–65. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2527930>.